

Elektronizace zadávání veřejných zakázek v ČR - přání a skutečnost

Zadavatelé mohou elektronicky zadávat veřejné zakázky, tj. provádět všechny či vybrané úkony v zadávacím řízení v elektronické podobě, od 1.7.2006, kdy vstoupil v účinnost zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách (dále též "ZVZ"). ZVZ zrovnoprávní elektronické zadávání veřejných zakázek (dále též "VZ") s tím "klasickým", které je založeno na listinných dokumentech. Legislativně se tak zdá být vše na první pohled připraveno, zadavatelé však ve své praxi naráží na to, že o rovnoprávnosti mezi elektronickým a "klasickým" zadáváním VZ hovořit nelze.

Důvodů pro tuto faktickou nerovnoprávnost elektronických a "klasických" postupů je celá řada. Mezi ty nejkřivější patří skutečnost, že doposud není uspokojivě vyřešena otázka dlouhodobého ukládání a archivace elektronických dokumentů, napříč celou EU není dořešena otázka ověřování platnosti elektronických podpisů při přeshraničním styku či výpisy ze základních registrů (např. z obchodního rejstříku) nejsou vydávány v elektronické podobě.

Jak se zadavatelé v ČR vyrovnávají s tímto reálným stavem věcí a jak zavádějí postupy elektronizace zadávání VZ? Liší se používání postupů elektronizace mezi jednotlivými kategoriemi zadavatelů (veřejní vs. sektorová zadavatelé, malí vs. velcí zadavatelé)? Některé odpovědi naleznete v tomto článku, kde je uveden rozbor způsobů, jak zadavatelé využívají či plánují využívat elektronické nástroje a elektronické prostředky (vymezení viz § 149 odst. 1 a 2 ZVZ) při zadávání VZ.

Data o používání postupů elektronizace pochází zejména z výsledků dotazníkového šetření, které provedlo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR) v průběhu I.Q 2008, a to na základě Národního plánu zavedení elektronického zadávání veřejných zakázek pro období let 2006 až 2010¹⁾. Dotazníkové šetření o elektronickém zadávání je realizováno v pravidelných ročních intervalech s cílem vytvořit ze získaných dat časovou řadu. V roce 2008 obsahoval výběrový soubor 1435 zadavatelů, kteří v předcházejícím roce zadali alespoň jednu

nadlimitní či podlimitní VZ. Dotazník platně vyplnilo celkem 226 zadavatelů.

Možné rozsahy elektronizace

Pro účely rozboru používání elektronických nástrojů a prostředků při zadávání VZ je účelné vymezit typové rozsahy elektronizace. Jednotlivé varianty se vzájemně liší jednak rozsahem zapojení informačních a komunikačních technologií do zadávacích postupů, ale i právním dopadem využívání moderních informačních a komunikačních technologií (dále též "ICT") v průběhu zadávacích řízení. Základní členění variant vyplývá ze skutečnosti, zda jsou ICT využívány k provádění úkonů v zadávacím řízení v elektronické podobě, a to ve smyslu ustanovení § 149 odst. 2 ZVZ. Z tohoto pohledu lze vymezit následující typové rozsahy elektronizace:

■ **Evidenční informační systémy** (dále též "IS"), ve kterých jsou evidovány jednotlivé úkony učiněné v zadávacím řízení a k jednotlivým úkonům jsou uloženy související dokumenty. Evidenční nástroje neumožňují provádění úkonů v zadávacím řízení. Úkony v zadávacím řízení jsou prováděny "klasicky", a to s využitím listinných dokumentů a v informačním systému jsou evidovány informace/dokumenty související s jednotlivými úkony. Evidenční nástroje mají obvykle funkcionální podporu řízení VZ v rámci jejich životního cyklu (tj. podpora workflow), vyhledávání VZ, plánování VZ atd.

■ **Provádění vybraných úkonů v zadávacím řízení v elektronické podobě** - zadavatel vytipuje jeden či více úkonů v zadávacím řízení, které chce provádět v elektronické podobě, a to prostřednictvím elektronických nástrojů (např. za účelem zkrácení lhůt v zadávacím řízení). Všechny ostatní úkony v zadávacím řízení provádí zadavatel "klasicky", tj. za využití dokumentů v listinné podobě.

■ **Plně elektronická zadávací řízení** - všechny veřejné zakázky, u nichž je to vhodné, jsou zadávány plně elektronicky prostřednictvím informačního systému,

kteř svou funkcionalitou pokrývá přípravu a administraci zadávacích řízení, online komunikaci s dodavateli, zabezpečené odesílání dokumentů a zabezpečenou realizaci jednotlivých úkonů zadávacího řízení v elektronické podobě. Pouze úkony, které nelze provádět elektronicky, jsou prováděny mimo systém.

■ **Integrace s jinými informačními systémy zadavatele** - systém pro elektronické zadávání je propojen s ekonomickým informačním systémem a dalšími systémy používanými v organizaci zadavatele, a to zejména s logistickými systémy, systémy rozpočtování, personální systémy, elektronickou podatelnou atd.

Většina všech zadavatelů, kteří zavádějí ICT do procesů zadávání VZ, zavádějí evidenční informační systémy či provádějí vybrané úkony v zadávacím řízení v elektronické podobě (např. poskytování zadávací dokumentace prostřednictvím elektronických nástrojů). Takto je nutno rozumět číslem a procentům uvedeným v následujícím textu a grafech. Nelze je interpretovat tak, že by šlo o plně elektronická zadávací řízení.

Vnímání významu a přínosů elektronizace zadavatelů

Zadavatelé vnímají elektronické zadávání jako důležité a důležitost v čase roste. K datu šetření označilo elektronické zadávání jako velmi důležité a důležité 49 % zadavatelů a v období za 3 roky označilo elektronické zadávání jako velmi důležité a důležité již 71 % zadavatelů.

Dle názorů zadavatelů přispěje elektronické zadávání nejvíce ke zrychlení komunikace v zadávacím řízení (rozhodně ano nebo spíše ano odpovědělo 83 % zadavatelů), ke zlepšení kontrolovatelnosti úkonů v zadávacím řízení (80 % zadavatelů) a ke zvýšení transparentnosti v zadávacím řízení (76 % zadavatelů). Zadavatelé si však nemyslí, že elektronické zadávání přispěje ke snížení jednotkových cen nakupovaných předmětů VZ (rozhodně ne nebo spíše ne odpovědělo 51 % zadavatelů).

¹⁾ Viz usnesení vlády ČR ze dne 10. května 2006 č. 500 o Národním plánu zavedení elektronického zadávání veřejných zakázek pro období let 2006 až 2010.

Plány zadavatelů na implementaci elektronického zadávání VZ

Na **grafu č. 1** je znázorněn stávající stav, jak zadavatelé využívají či plánují využívat elektronické zadávání, a to v členění dle zadávacích postupů. Z grafu vyplývá, že zadavatelé využívají či plánují využívat elektronické nástroje v případě veřejných zakázek malého rozsahu a podlimitních a nadlimitních veřejných zakázek. V případě soutěže o návrh a koncesního řízení na-

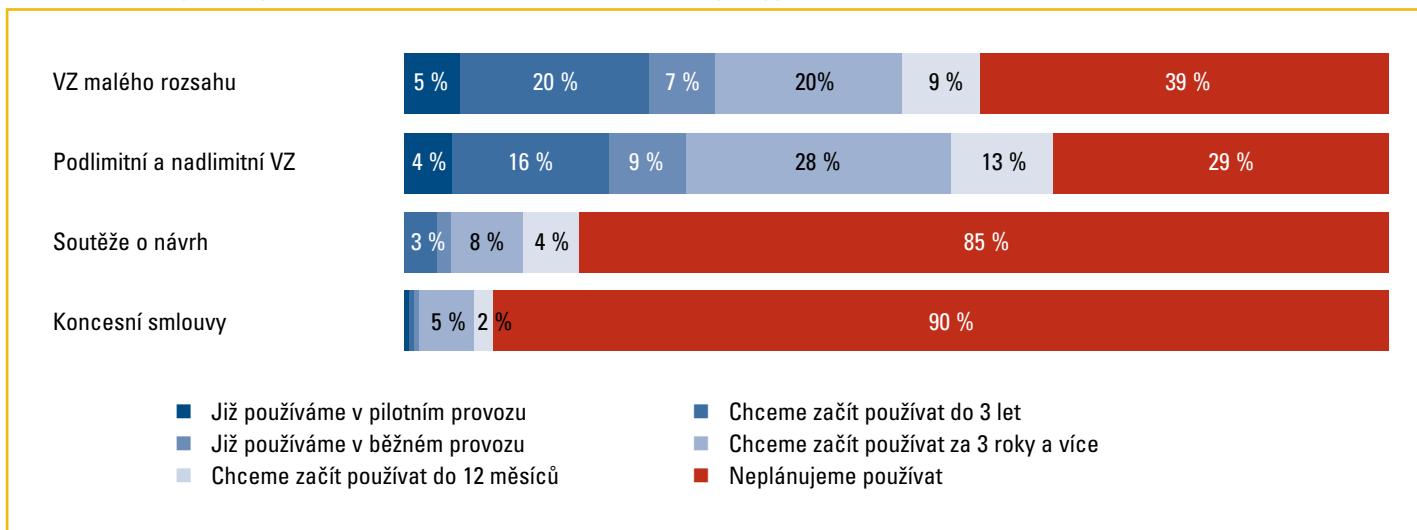
opak elektronizaci téměř nevyužívají či neplánují využívat.

Co se týká elektronizace zvláštních postupů v zadávacím řízení (viz část třetí ZVZ) a používání elektronického katalogu (viz § 149 odst. 7 ZVZ), jsou stávající stav a plány zadavatelů znázorněny v **grafu č. 2**. Nejvíce zadavatelů elektronizovalo či plánuje elektronizovat postupy zadávání VZ na základě rámcové smlouvy. Velmi nízké plány používání elektronického katalogu lze vysvětlit tím, že elektronický katalog představuje v české zadávací praxi nový institut, se kterým nemají zadavatelé zkušenosti.

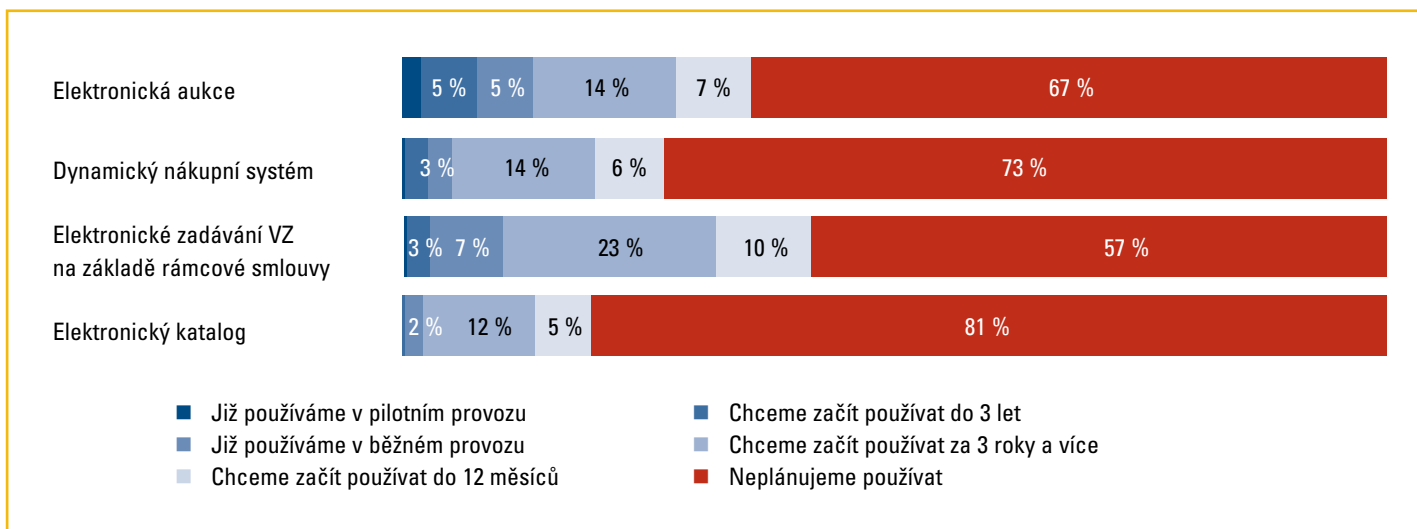
Na jaké problémy zadavatelé nejčastěji narážejí při implementaci elektronického zadávání VZ

Jako nejčastější překážky při implementaci elektronického zadávání VZ zadavatelé uvádějí finanční náročnost použití elektronických nástrojů (přes 22 % zadavatelů), neochotu dodavatelů účastnit se elektronických zadávacích řízení (přes 17 % zadavatelů) a nedostatek školení na téma elektronického zadávání VZ (přes 17 % zadavatelů); viz **graf č. 3**.

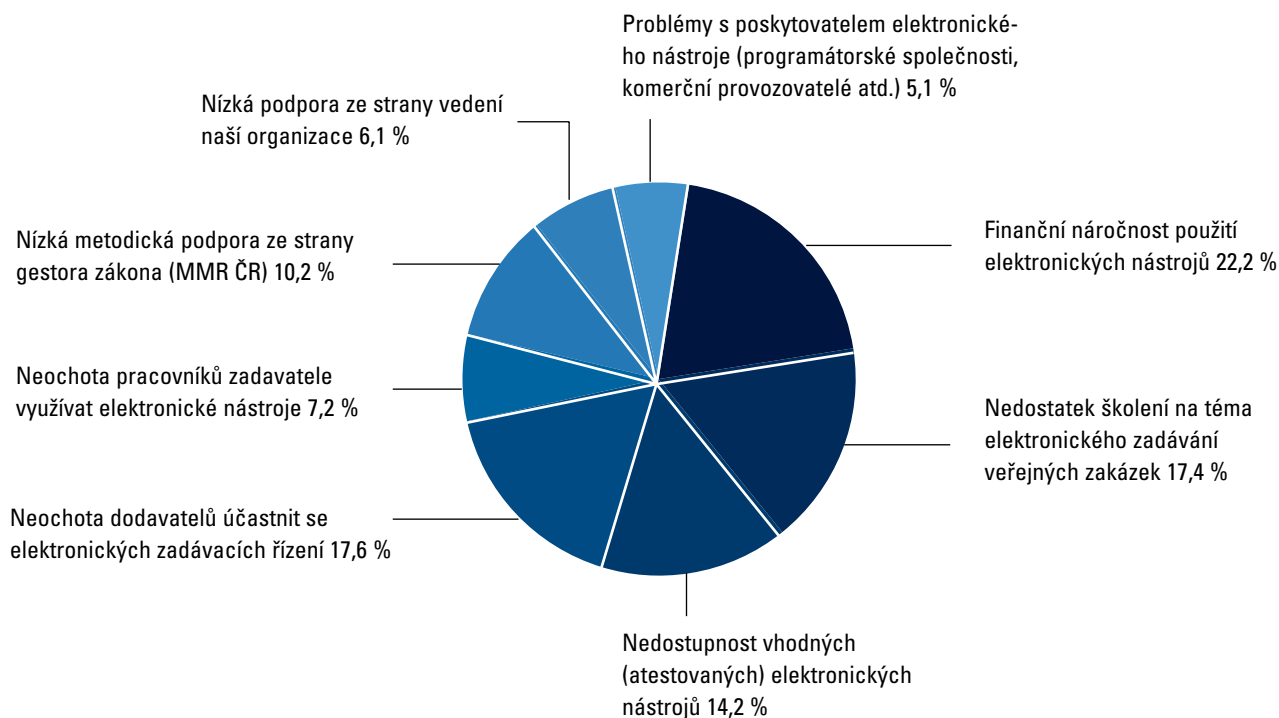
Graf č. 1: Aktuální a plánovaný stav elektronického zadávání ve vazbě na zadávací postupy

Graf č. 2: Aktuální a plánovaný stav elektronizace zvláštních postupů v zadávacím řízení a používání elektronického katalogu

Graf č. 3: S jakými překážkami se zadavatelé potýkají při elektronizaci zadávání VZ

Hlavní závěry o aktuálním stavu elektronizace zadávání VZ

To, jak zadavatelé využívají elektronické nástroje a elektronické prostředky při zadávání VZ, odpovídá výše popsanému stavu připravenosti celkového prostředí v ČR na elektronické zadávání VZ. Zadavatelé v současnosti téměř nevyužívají elektronické nástroje pro realizaci všech úkonů v zadávacím řízení, ale využívají je zejména pro realizaci dílčích úkonů. Jinými slovy zadavatelé provádějí úkony v zadávacím řízení v elektronické podobě nejčastěji tam, kde ZVZ tuto podobu provádění úkonů zvýhodňuje (např. možností zkrátit lhůty).

Z ucelených řešení zadavatelé nejčastěji používají evidenční informační systémy, což souvisí zejména se snahou zadavatelů standardizovat postup administrace jednotlivých VZ a vytvořit jednotnou databázi VZ zadávaných v organizaci zadavatele.

Někteří zadavatelé vytvářejí rozhraní těchto evidenčních IS na jiné IS zadavatele, a to zejména na personální systémy (za účelem řešení identity managementu), spisové služby (v souvislosti s oběhem dokumentů) a na elektronické podatelny.

Z podrobného rozboru dat získaných šetřením lze rovněž vyvodit následující závěry:

- Nejsou významné odlišnosti mezi jednotlivými kategoriemi zadavatelů v souvislosti s elektronizací zadávání VZ, tj. mezi veřejnými a sektorovými zadavateli a mezi malými a velkými zadavateli (zadavatelé, kteří zadají ročně VZ ve finančním objemu 750 mil. Kč a více).
- Zadavatelé plánují využívat elektronické nástroje u všech druhů VZ (tj. dodávek, služeb, stavebních prací) přibližně stejně. Toto lze vysvětlit právě skutečností, že zadavatelé provádějí v elektronické podobě pouze vybrané úkony. Plně elektronická zadávací řízení u komplexních VZ

na stavební práce nejsou vhodná, řadu úkonů však lze i u těchto zadávacích řízení provádět v elektronické podobě.

I když bylo možno v souvislosti se schválením zákona č. 137/2006 Sb. očekávat rychlejší nástup elektronického zadávání VZ, řada faktorů proces elektronizace zbrzdila. Zadavatelé, kteří získají zkušenosti s evidenčními IS a s prováděním vybraných úkonů v elektronické podobě, budou tuto informační podporu dále rozvíjet, a to zejména směrem k ucelené procesní podpoře zadávacích řízení a k integraci s dalšími IS zadavatele za účelem sdílení dat. Významnějšího rozšíření moderních ICT do procesů zadávání VZ se tak dočkáme v nadcházejících letech.

Ing. Pavel Brož
Ředitel divize rozvojových projektů
CS-PROJECT spol. s r.o.
pbroz@cs-project.cz